

# Motion till riksdagen 2021/22:3965

av **Johan Pehrson m.fl. (L)**

## Liberal integrationspolitik

---

### Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut.....	4
Liberal integrationspolitik .....	8
Mål och styrning för integrationspolitiken .....	11
Mål för integrationspolitiken .....	11
Inga utsatta områden 2030 ska vara vägledande för statens budget.....	11
Integrationskulden måste mätas och minskas .....	11
Redovisa utanförskapet i varje statsbudget.....	12
Liberal skolpolitik för en fungerande integration.....	12
Liberal etableringspolitik.....	13
En snabbare väg in i det svenska samhället.....	13
Ett uppvärderat medborgarskap .....	13
Obligatorisk samhällsundervisning för alla nyanlända.....	14
Samma förväntningar på utrikes födda kvinnor och män .....	14
Ett företagarperspektiv i hela etableringsprocessen.....	15
Ta vara på kompetens – tidig kompetenskartläggning och effektiv validering .....	15
Tydligt fokus på jämställdhet och barnrätt i all samhällsinformation .....	16
Utvärdera EBO-lagstiftningen .....	16
Information till nyanlända barn och anhöriginvandrare .....	16
En snabbare väg in i det svenska språket.....	16
Det behövs en modern och flexibel svenskundervisning.....	16
En tydlig progressionstrappa och kontrollstationer i sfi .....	17
Höj de nationella kraven på sfi .....	18
Integrera jobbperspektivet i sfi .....	18
Rätt att lära sig svenska på distans.....	19

Fler i egen försörjning .....	19
Egen försörjning för ökad frihet .....	19
Inför ett egenförsörjningsmål.....	19
Integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidraglinjen.....	20
Inträdesjobb.....	20
Utöka kraven på motprestation för försörjningsstöd.....	21
Språkets betydelse i kärnyrken inom vård, skola och omsorg.....	21
En mer inkluderande och jämställd arbetsmarknad.....	21
Stärk yrkesutbildningen och inför yrkesskolan.....	21
Anonymiserade jobbansökningar till offentlig sektor.....	22
Ett mer individualiserat och jämställt försörjningsstöd .....	22
Demokrati och jämställdhet.....	23
En tydlig integration in i det svenska samhället .....	23
Myndigheter bör använda inkluderande språk.....	23
Öka förtroendet för rättsväsendet.....	23
En integrationspakt i varje utsatt område.....	23
Stärk nyanlända kvinnors livssituation .....	24
Ekonomiskt stöd till förortens feministiska krafter.....	24
Stärk det demokratiska civilsamhället i utsatta områden .....	24
Skärp kontrollen av organisationsbidrag.....	24
Stärk svenska språkets ställning i utsatta områden .....	25
Servicekontor ska finnas i utsatta områden.....	25
Demokratikanon – ett instrument för att förstå demokratins rötter .....	25
Statlig satsning på jämställd fritid och idrott i utsatta områden.....	25
Bekämpa extrema krafter i utsatta områden .....	26
Extremism och ofrihet får aldrig accepteras .....	26
Skärpt tillsyn av demokrativillkoret.....	27
Inför demokrativillkor även för kommunal och regional bidragsgivning.....	27
Stärk folkbildningen – reformera folkbildningen .....	27
Bekämpa antisemitismen .....	28
Bekämpa rasism och diskriminering.....	28
Stoppa odemokratiska staters påverkan i utsatta områden.....	29
Bättre och mer systematiska granskningar av religiösa samfund som får statsbidrag .....	29
Anmälningsplikt för bidragsgivande myndigheter vid fall av fusk .....	30
Trygghet och brottsbekämpning.....	30
Förnya det brottsförebyggande arbetet .....	31
Socialtjänsten ska stötta skolgången.....	31

Skydda barn som riskerar att utsättas för våld i hemmet .....	32
Hembesöksprogram i utsatta områden .....	32
Alla skolelever ska ha tillgång till elevhälsa.....	32
Utveckla det våldspreventiva arbetet i skolan.....	32
Skärp straffen för livsstilskriminella.....	33
Enklare att införa kameraövervakning .....	33
Inför vistelseförbud för extremister och gängkriminella .....	33
Skydda poliser från aggressiva folksamlingar .....	33
Kriminalisera upprättandet av vägsärrar i brottsliga syften .....	33
Liberal bostadspolitik .....	34

## Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationspolitikens övergripande mål bör kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga utsatta områden senast 2030 bör vara ett vägledande mål för statens budget och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationsskulden måste mätas och minskas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redovisa utanförskapet i varje statsbudget och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk samhällsundervisning för alla nyanlända och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samma förväntningar på utrikes födda kvinnor och män och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företagarperspektivet ska finnas i hela etableringsprocessen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tidig kompetenskartläggning för den som kommer till Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvaliteten i valideringsprocesserna behöver bli högre och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att validering i större utsträckning ska kunna ske på en arbetsplats och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligt fokus på jämställdhet och barnrättsperspektivet i all samhällsinformation, under både asyltiden och etableringstiden, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera EBO-reformen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram ett särskilt studiematerial med information om svenska samhället för nyanlända barn inom ramen för den vanliga skolan och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sfi ska följa en tydlig progressionstrappa med kontrollstationer vid varje steg och en yttre tidsgräns och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja de nationella kraven på sfi och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrera jobbperspektivet i sfi och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheten att läsa sfi parallellt med jobb eller utbildning och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheten att läsa sfi i samband med föräldraledighet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra möjligheten att läsa sfi på distans och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett egenförsörjningsmål som verkar som inriktningsmål för finans-, arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och integrationspolitiken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidragslinjen, och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bidragskommission behöver tillsättas för att ta fram förslag på hur man kan bryta det långvariga bidragsberoendet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs nya och kraftfullare möjligheter till schablonbeskattning för att slipa ned trösklarna till soloföretagande och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny förenklad anställningsform, inträdesjobb, för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka kraven på motprestation för försörjningsstöd och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkets betydelse i kärnyrken inom vård, skola och omsorg och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Migrationsverket bör få i uppdrag att ta fram en digital kurs som anhöriginvandrare ska genomföra innan de kommer till landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkesutbildningen i högre utsträckning måste utgå från individens individuella behov samt att kvaliteten i undervisningen måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny utbildningsform, yrkesskolan, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anonymiserade jobbsökningar i offentlig sektor och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företagandet ska ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för F-skattsedel bör förenklas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktad språkinläring och validering för nyanlända svenskar med erfarenhet inom ett särskilt yrke och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Arbetsförmedlingen, socialtjänsten och Försäkringskassan ges tydliga uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas i syfte att se över regleringen av försörjningsstödet, med fokus på hur det kan bli mer jämställt, och tillkännager detta för regeringen.

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs långsiktiga insatser för att öka andelen behöriga sfi-lärare och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter bör använda ett inkluderande språk och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att öka förtroendet för rättsväsendet i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en integrationspakt i varje utsatt område och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en jämställd tillgång till idrott i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utformningen och kontrollen av organisationsbidrag bör skärpas så att bidrag aldrig går till verksamhet som främjar segregation eller motverkar demokratiska värderingar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det svenska språkets ställning i utsatta områden måste stärkas och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en kartläggning över det svenska språkets ställning i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att servicekontor ska finnas i utsatta områden och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en demokratikanon som ska bestå av en samling texter som har haft särskild betydelse för framväxten av demokratin i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn i socioekonomisk utsatthet i utsatta områden ska kunna delta i idrottsföreningar och andra fritidsaktiviteter samt att offentliga medel ska fördelas på ett sätt som främjar jämställdhet mellan flickor och pojkar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpt tillsyn av demokrativillkoret och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett demokrativillkor bör införas för regionala och kommunala bidrag och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera Folkbildningsrådet och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell kartläggning av förekomsten av antisemitiska attityder och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör genomföras en nationell kartläggning av förekomsten av antisemitism i skolorna och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka insatser, inte minst i grundskolor, som syftar till att sprida kunskap om de brott som judar utsattes för under andra världskriget och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av diskrimineringslagen och tillkännager detta för regeringen.

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska stå för allas lika värde samt vara en frizon från fördomar och hat och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en tillsättning bör utredas i syfte att lägga fram förslag till lagstiftning som stoppar icke-demokratiska stater och organisationer med nära koppling till icke-demokratiska stater från att finansiera verksamhet i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett demokratikriterium vid bidragsgivning till religiösa samfund och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om anmälningsplikt vid fusk för bidragsgivande myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förnya det brottsförebyggande arbetet och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga rättsvårdande, stödjande och omhändertagande myndigheter som arbetar med barn och unga bör få i uppdrag att inkludera brottsförebyggande arbete mot släktbaserad kriminalitet, hedersförtryck och utanförskap hos unga och deras föräldrar i sitt förebyggande arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge socialtjänsten ett tydligt uppdrag att stötta skolgången och förebygga skolfrånvaro och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samverkan mellan skola och socialtjänst måste förbättras och sekretessen däremellan underlättas och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge myndigheter förutsättningar att vidta större säkerhetsmarginaler för att skydda barn som riskerar att utsättas för våld i hemmet och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppgift att ta fram riktlinjer för kommuner att genomföra hembesöksprogram för nyblivna förstagångsföräldrar i områden som klassas som utsatta eller med en förhöjd riskfaktor och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att kompetensutveckla skolpersonal i att arbeta med pojkars och unga mäns kroppsintegritet, impuls kontroll samt värderingar gällande jämställdhet, hbtq-personer och religiösa minoriteter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa det generella tillståndskravet för övervakningskameror för området direkt utanför skolor och sjukvårdsinrättningar och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka kommuners och regioners befogenheter att sätta upp övervakningskameror på allmän plats utan tillstånd, om trygghetsproblem på platsen gör detta befogat, och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ny form av påföljd, vistelseförbud, innebärande att den som döms förbjuds att vistas i ett visst geografiskt område under en viss period efter avtjänat fängelsestraff, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen bättre möjlighet att agera när de utsätts för aggressiva folksamlingar som förhindrar deras arbete, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kriminalisera upprättandet av vägspärrar i brottsliga syften och tillkännager detta för regeringen.

## Liberal integrationspolitik

Sverige är ett fantastiskt land – ett land där tron på individens frihet, demokratin och allas lika och jämställda rättigheter förenar oss. Liberalerna kommer alltid att kämpa för och slå vakt om ett Sverige som präglas av starka demokratiska värderingar, en stark rättsstat, mångfald, inkludering, antirasism och varje individs rätt att oinskränkt utöva sina grundläggande fri- och rättigheter. På samma sätt kommer Liberalerna alltid att stå upp för ett samhälle som värnar om individens eget ansvar att skapa sig en framtid, där lagar och trygghetssystem alltid syftar till att skydda individen – men aldrig till att passivisera, begränsa och omyndigförklara individen och hennes möjligheter att påverka sin egen livssituation.

Det är en grundläggande liberal övertygelse att Sverige ska vara ett öppet land, som välkomnar nya invånare från andra delar av världen. Det är en likaledes grundläggande liberal övertygelse att den som kommer till Sverige har ett ansvar att respektera de demokratiska och rättsstatliga värderingar som bygger vårt land, att delta i det svenska samhället, att lära sig det svenska språket och att sträva efter en egen försörjning. Vår liberala samhällssyn skiljer oss från andra partier – inte bara sett till våra politiska reformförslag utan även i vår grundläggande syn på samhällets utmaningar. När andra partier vill reducera människor till och behandla dem utifrån faktorer som kön, etnicitet och sexualitet – då är vårt svar glasklart: Vi ser individen. När andra partier vill omhänderta människor i förlamande bidragssystem – då är vårt svar lika glasklart: Vi tror på individen. När andra partier använder rädsla, okunskap och fördomar för att ge utrymme för illiberala reformer – då finns det bara ett liberalt svar: Vi står upp för en politik som respekterar individen, oavsett var hon kommer ifrån, vem hon är och vart hon är på väg.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar. En av de största utmaningarna är integrationen. Integrationsskuldens förödande konsekvenser syns i dag i våra utsatta områden, där rättsstaten tryckts tillbaka, skolresultaten sviker, jämställdheten är satt på undantag och framtidsmöjligheterna försvinner. Konsekvenserna syns också på den svenska landsbygden, där svaga arbetsmarknader och bristande elevunderlag i skolorna förstärker problemen med en misslyckad integrationspolitik. För att vända utvecklingen och göra Sverige till ett land där alla – oavsett bakgrund, ursprung och bostadsadress – har samma möjligheter, krävs ett skifte i svensk politik. Integrationsministrar har kommit och gått, ord har bytts, retorik har vässats, men man har fortsatt att göra samma sak. Samma åtgärder, samma synsätt, samma omhändertagande, samma stängda arbetsmarknad och samma smygande diskriminering har fortsatt att verka. Denna misslyckandets kontinuitet måste brytas innan dess följder blir ännu allvarligare.

Liberalernas vision är att varje individ ska ha friheten att forma sitt eget liv efter egen vilja och drivkraft. Liberal integrationspolitik vilar på insikten om betydelsen av eget ansvar och syftar till att ge alla människor en chans att bli en del av och bidra till



det svenska samhället. För att vår liberala vision ska kunna bli verklighet krävs en högre ambitionsnivå och en tydligare styrning av integrationspolitiken. Integrationspolitikens övergripande mål om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, som fastställdes 2009, måste kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp. Vi vill utgå från delmålen *social integration*, *ekonomisk integration* och *demokratisk integration*. *Social integration* handlar om att människor som kommer till Sverige ska delta i svenskundervisning och få tillgång till information om det svenska samhället. Undervisningen måste kvalitetssäkras och följas upp på ett bättre sätt än vad som i dag är fallet, och det ska vara obligatoriskt att delta både i väntan på uppehållstillstånd (asyltiden) och när uppehållstillstånd erhållits (etableringen). *Ekonomisk integration* handlar om att alla människor som är arbetsföra ska ha egen försörjning. I ett första steg ska mediantiden från uppehållstillstånd till dess att individen uppnår självförsörjning halveras till 2030, genom till exempel sänkta trösklar till arbetsmarknaden och ökade drivkrafter till arbete. *Demokratisk integration* handlar om att alla integrationsinsatser ska genomsyras av ökad delaktighet i det svenska samhället, vilket innefattar kunskap om och respekt för vårt demokratiska och sekulära samhälle, inklusive yttrandefrihet och religionsfrihet, rättsstaten samt jämställdhet mellan kvinnor och män och brottslagstiftningen.

Liberal integrationspolitik handlar också om ett uppvärderat medborgarskap. Liberalerna har länge varit det parti som uppmärksammat medborgarskapets betydelse. Vi anser att frågor kring det svenska medborgarskapet är viktiga, också ur ett integrationsperspektiv. Medborgarskapet ger unika rättigheter, till exempel rätt att bli vald till riksdagen och rösta i riksdagsvalet samt en ovillkorlig rätt att stanna i Sverige, som inte kan uppnås på annat sätt. Men medborgarskapet ska också vara förenat med vissa tydliga krav. Det ska vara något eftersträvansvärt att bli svensk medborgare. Medborgarskapet ska vara ett erkännande av att man uppfyllt ett antal kriterier som ger vissa fördelar. Att frivilligt välja att bli medborgare i Sverige är det yttersta beviset på att man vill bli en del av vårt lands framtid. Vi ser medborgarskapet som slutet på integrationsprocessen och inte ett steg på vägen. Vi behöver skapa en mer inkluderande syn på vad det innebär att vara svensk. En svensk medborgare ska aldrig behöva tvivla på att den är svensk.

Att betala av integrationsskulden handlar lika mycket om att arbeta långsiktigt för fler i egen försörjning och fler i social och demokratisk delaktighet i det svenska samhället som om att skapa förutsättningar för en integrationsprocess som tar vid redan från dag 1. Vägarna in i det svenska språket och det svenska samhället måste kortas – och ett sätt att nå dit är genom en modern, flexibel och individualiserad svenskundervisning med tydliga krav på deltagande. Vi måste bort från den omhändertagandementalitet som alltför länge har tillåtits att sätta käppar i hjulet för en lyckad integration och försatt människor som kommit till Sverige i djupa – och ibland livslånga – utanförskap. Vi måste också röra oss bort från den skygglappspolitik som har skadat svensk integrationspolitik genom en vägran att erkänna kopplingen mellan migration och möjligheten till en lyckad integration i det svenska samhället. En fungerande migration kräver en fungerande integration, och vice versa. Oförmågan hos vissa partier att adressera detta faktum är en stor bidragande orsak till den handlingsförlamning i svensk politik som har skapat dagens integrationspolitiska misslyckande.

Liberalerna såg problemen tidigt. Redan år 2004 tog liberaler fram rapporten ”Utanförskapets karta” där en kartläggning gjordes såväl av omfattningen som av utvecklingen av utanförskapet i utsatta områden. Den illavarslande utveckling Liberalerna då larmade om har nu utvecklats till en djupgående kris. Resultatet av detta misslyckande gör sig

dagligen påmint: I form av rapporter om dödsskjutningar, gänguppställningar och förnedringsrån utförda av unga män som har valt kriminaliteten och hänsynslösheten som livsstil. I form av kvinnor i utsatta områden som förvägras rätten att bestämma över sina egna liv och sina egna kroppar och som utestängs från självständigheten i att ha en egen försörjning. I form av alla de barn som förs bort, tvingas in i barnäktenskap eller tvingas att leva i kriminella och våldsutsatta hem.

En ny underklass växer fram och vi ser nu, i vissa områden i Sverige, en återgång till ett Fattigsverige. Människor fastnar i utanförskap och har begränsade möjligheter att bygga en framtid för sig och sina barn och bidra till vårt lands utveckling. Att över en halv miljon människor i dag lever med sammanflätade problem som trångboddhet, dåliga skolor, arbetslöshet, kriminalitet och otrygghet är inte bara ett kvitto på ett politiskt misslyckande. Det är också ett svek mot varje barn, ung och vuxen som förnekas möjligheter. Liberalernas vision är att inga utsatta områden ska finnas 2030. Vi kommer att göra allt i vår makt för att förverkliga den visionen. Det handlar inte minst om att värna arbetslinjen, om att befästa de demokratiska, jämställda och sekulära värderingar som präglar vårt land och om att motverka parallellsamhällen som tar sig uttryck i hedersrelaterat våld och förtryck.

Liberalerna lägger fram en politik som adresserar samhällsutmaningar och ger liberala svar på de frågor som samtiden ställer. Vi har ställt upp höga mål för vad politiken måste åstadkomma för att vända utvecklingen – i hela landet, från residensstad till bruksort, från landsbygd till förort. Mål och svar som med en handlingskraftig och verklighetsförankrad liberal reformagenda kan bli verklighet. För att det ska vara möjligt krävs dock en gemensam insats, som involverar såväl den enskilda individen som ett starkt civilsamhälle och effektiva insatser från det allmänna. Integrationen är en ömsesidig process mellan människor, där känslan av tillhörighet till samhället är resultatet. Språk, jobb, kunskaper om det nya landet och frihet från diskriminering är medel och förutsättningar för den processen.

Vår integrationspolitik vilar på förslag inom fem områden: skola, egen försörjning, demokrati och jämställdhet, trygghet och bostäder. Skolan är ett grundläggande verktyg för att lyckas med integrering och språkinläring – framförallt för barn som kommer till Sverige och barn till invandrare. Genom att ställa krav i skolan, att erbjuda en trygg och ordnad skolmiljö samt att tillgodose en ändamålsenlig styrning av skolan skapar vi verklig skillnad för varje barn, oavsett bakgrund. Varje människa ska såväl förväntas som ges förutsättningar för att försörja sig själv. Därför lägger vi fram en politik för fler i egen försörjning. Integrationen måste bygga på de värden som vi tror på och som bygger den svenska rättsstaten – demokrati, jämställdhet och frihet för alla som bor och verkar i vårt land. Därför lägger vi fram en politik för demokrati och jämställdhet i svensk integrationspolitik. Trygghet är en frihetsfråga. Att känna sig trygg i sitt område ska vara en självklarhet oavsett var i landet man befinner sig, och alla barn har rätt att växa upp i trygga miljöer fria från kriminalitet och missbruk. Därför lägger vi fram en integrationspolitik som tar sikte på att knäcka gängkriminaliteten, stoppa extremismen och återupprätta samhällets kontroll över de utsatta områdena. Vår politik för en mer inkluderande bostadsmarknad och en skola som främjar Sverige som möjligheternas land utgör likaledes viktiga pusselbitar i vår integrationspolitik. Dessa områden behandlas dock i separata motioner och återges endast i stora drag i denna motion.

# Mål och styrning för integrationspolitiken

## Mål för integrationspolitiken

Integrationspolitiken behöver en tydligare styrning. Det övergripande målet om lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, som fastställdes 2009, måste kompletteras med tydliga delmål som årligen följs upp. Alla integrationspolitiska insatser för etableringen av nyanlända och för att vända utvecklingen i utsatta områden ska bygga på forskningsbaserad evidens och vara långsiktiga. Liberalerna vill se en revidering av nuvarande mål, i vilken följande anges som delmål.

*Social integration.* Dagens system för att människor som kommer till Sverige ska delta i svenskundervisning och information om det svenska samhället måste kvalitets-säkras och följas upp mycket bättre. Det ska vara obligatoriskt att delta och det ska ske både i väntan på uppehållstillstånd (asyltiden) och när uppehållstillstånd erhållits (etableringen).

*Ekonomisk integration.* Arbetsföra personer ska ha egen försörjning. I ett första steg ska mediantiden från uppehållstillstånd till dess att individen uppnår självförsörjning halveras till 2030, genom till exempel sänkta trösklar till arbetsmarknaden och ökade drivkrafter till arbete.

*Demokratisk integration.* Alla integrationsinsatser ska genomsyras av ökad delaktighet i det svenska samhället, vilket innefattar kunskap om och respekt för vårt demokratiska och sekulära samhälle, inklusive yttrandefrihet och religionsfrihet, rättsstaten samt jämställdhet mellan kvinnor och män och brottslagstiftningen.

## Inga utsatta områden 2030 ska vara vägledande för statens budget

*Inga utsatta områden senast 2030* bör vara ett vägledande mål för statens budget. Alla integrations- eller migrationspolitiska reformer måste bygga på en konsekvensanalys av huruvida reformerna minskar eller ökar utanförskapet. Alla reformer ska vägledas av principen att nyanlända ska få verktyg att ta eget ansvar för sin integration utifrån sina individuella förutsättningar. Dagens system innebär att samhället inte bistår med effektiva insatser som leder till språkkunskaper och jobb och som utgår från individens behov. Det vill Liberalerna ändra på.

## Integrationsskulden måste mätas och minskas

Liberaler ser varje människas värdighet. Det är hennes frihet och möjligheter vi slåss för. Integrationsskulden innebär ett enormt svek mot varje människa som kommit till vårt land utan att ges chansen att lyckas här och mot varje enskilt barn som växer upp i ett utsatt område utan förhoppning om att lyckas i skolan eller att få ett bra jobb. Integrationsskulden måste bekämpas: Fler måste lära sig svenska och komma i arbete.

För att långsiktigt stärka fokuset på att fler utrikes födda ska komma i arbete vill vi att budgetpropositionen kompletteras med ett mått på integrationsskulden: De utrikes födda som lever i eller med risk för fattigdom. Knappt 2 procent av Sveriges befolkning lever i allvarlig materiell fattigdom. Bland utrikes födda är andelen större: runt 6 procent (ULF/SILC 2019).

Regeringen bör varje år lämna en redovisning av integrationsskuldens utveckling till riksdagen. På så sätt placeras åtgärder mot vår tids stora integrationsmisslyckanden i hjärtat av varje regerings finanspolitik. Andra faktorer som behöver mätas är arbetsmarknadsetablering, humankapital, pensionsutsikter, språkinläring och ekonomiska möjligheter i vardagen.

## Redovisa utanförskapet i varje statsbudget

Sedan 1994 lämnar svenska regeringar årligen en fördelningspolitisk redogörelse i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen eller till budgetpropositionen. Liknande redogörelser görs också om jämställdhet och klimatet. Liberalerna kräver att en liknande redogörelse lämnas på integrationspolitikens område med ett särskilt avsnitt om integrationsskuldens storlek. Detta kommer att årligen placera integrationen i regeringspolitikens kärna. Det behövs; Sverige måste fatta väl underbyggda beslut för att öka integrationen. Ska integrationsutvecklingen inte bli förödande i coronakrisens spår krävs en minskad integrationsskuld och stärkt egenmakt för dem som i dag står utanför.

## Liberal skolpolitik för en fungerande integration

Klassresan börjar i klassrummet. Ett välfungerande och kompensatoriskt skolväsende är av särskild vikt för de socialt utsatta områdena i Sverige. Att skolor inte lyckas med sitt kunskapsuppdrag i de områden där behovet av välfungerande skolor är som allra störst är ett problem för hela landet. Att ge alla barn och unga tillgång till en trygg miljö som stimulerar deras intellekt, nyfikenhet och vetgirighet är vår skyldighet. Skolan ska ge alla elever tillgång till ny kunskap och nya perspektiv som vidgar deras perspektiv. På så sätt kan skolan bidra till att alla barn och unga ser vilka möjligheter de har. Kunskap är egenmakt, och egenmakt inger hopp – alla ska känna att de kan ta sig någonstans med hjälp av skolan.

Om man menar allvar med att ett barn ska ha möjlighet att göra en social och ekonomisk klassresa med en bra utbildning till grund, måste också politiken säkerställa att skolväsendet håller en hög kvalitet och har en kompensatorisk effekt. Det finns studier som indikerar att så inte är fallet idag. Att elever presterar olika bra i skolan beroende på deras bakgrund är inte unikt för Sverige. Många länder arbetar aktivt för att motverka klyftor inom utbildningssystemet. Att få lyckas beror sannolikt på att det inte finns något alexanderhugg för att motverka orättvisa skillnader mellan elever i fråga om skolresultat. Det krävs en palett av åtgärder. I vår skolpolitiska motion lägger vi fram ett batteri av reformer för en likvärdig skola där den pedagogiska segregationen kan brytas.

Vi vill se satsningar på förskolan. En väl fungerande förskola ger fler barn en god chans att lyckas i livet, och för de som kommer till Sverige ger förskolan även de yngsta barnen möjlighet att lära sig det svenska språket. Deltagandet i förskolan är stort i Sverige; 94 procent av alla barn i åldrarna 3–5 år var inskrivna i förskolan hösten 2018. Men det finns fortfarande mycket att göra. Av de barn som inte var inskrivna i förskolan var utrikes födda barn, barn från familjer med låga inkomster och barn till lågutbildade överrepresenterade. För att säkerställa att förskolan blir den viktiga pusselbit i barnets utveckling som den kan vara krävs åtgärder. Vi vill öka deltagandet genom att göra förskolan obligatorisk från fem års ålder samt stärka likvärdigheten mellan förskolor med olika förutsättningar.

Den svenska skolan ska, utöver att vara likvärdig, även vara kompensatorisk. Det betyder att skolan ska ge alla elever möjlighet att nå så långt som möjligt och kompensera för elevers olika förutsättningar. Vi måste bryta den skolsegregation som under alltför lång tid har tillåtit att växa fram. Skolpolitiken måste i högre utsträckning handla om att skapa bättre förutsättningar för lärarna – och då särskilt i utsatta skolor. Saknas det resurser, monetära eller personella, ökar risken för att lärarna upplever att de misslyckas med sitt uppdrag att utbilda och fostra framtida samhällsmedborgare. Resursfördelningen till skolan måste förbättras i syfte att motverka problemen med undermålig undervisning och brist på personella resurser på skolor i utsatta områden. Skolan behöver en ny finansieringsmodell som främjar kvalitet och likvärdighet, och staten måste låtas driva skolor i utsatta områden.

För att ta itu med det ackumulerade utanförskapet i skolan måste även kraftfulla åtgärder vidtas för att se till att obehöriga elever ges rätt stöd. Den förda politiken är otillräcklig. Vi vill bland annat se en förlängd skolplikt för elever som saknar behörighet. Vi vill också utreda behovet av en helt ny skolform för obehöriga elever. Introduktionsprogrammen på gymnasieskolan måste betraktas som ett misslyckande när endast var tredje elev som börjar på ett introduktionsprogram lyckas ta examen fem år senare. Det duger inte.

Skolinspektionens årliga skolenkät visar att en stor andel elever känner sig otrygga samt att så många som var tredje elev uppger att studieron på lektionerna är undermålig. Otrygghet i klassrummet, rädsla inom lärarkåren och bristande befogenheter att ingripa mot oacceptabelt beteende utgör i dag hinder mot en skola där fokus ligger på kunskap och varje individs möjlighet att nå kunskapskraven. Därför lägger vi förslag för trygghet och studiero i alla skolor.

För en utförlig beskrivning av våra förslag på skolområdet för förbättrad integration hänvisas till vår skolpolitiska motion.

## Liberal etableringspolitik

### En snabbare väg in i det svenska samhället

#### **Ett uppvärderat medborgarskap**

Att frivilligt välja att bli medborgare i Sverige är det yttersta beviset på att man vill bli en del av vårt lands framtid. Vi ser medborgarskapet som slutet på integrationsprocessen och inte ett steg på vägen. Medborgarskapet behöver både få en högre status och bli mer inkluderande. Vi behöver skapa en mer inkluderande syn på vad det innebär att vara svensk. En svensk medborgare ska aldrig behöva tvivla på att den är svensk. Vi vill stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle där varje människas frihet är i fokus och där alla ökar sina möjligheter att bli aktiva samhällsmedborgare.

I de flesta västländer måste den som vill bli medborgare ha grundläggande kunskaper i landets språk och klara ett samhällstest. Ett språkkrav stärker medborgarskapets status och är en viktig symbol för principen om att alla ska kunna kommunicera med varandra i ett samhälle. Redan 2002 föreslog vi språktest för medborgarskap, men partier från vänster till höger kritiserade oss. Under alliansregeringens tid var motståndet fortsatt stort. Tack vare Liberalernas förhandlingsseger med regeringen och Centerpartiet inom ramen för januariavtalet har en utredning presenterats med förslag på hur språk- och

samhällskunskapskrav ska kunna införas för medborgarskap. Utredningen ligger nu ute för remisshantering. Det är Liberalernas förhoppning att förslagen i utredningen kommer att förverkligas även efter det att januariavtalet har fallit. Vi vill också se att dessa viktiga reformer kommer på plats tidigare än vad som föreslås i utredningen.

Den som är vuxen och vill bli svensk medborgare ska ha deltagit i utbildningen och ska genomföra ett enklare samhällstest. Samhällstestet ska visa på vilka frågor och principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle där frågor om barnrättsperspektiv också ska inkluderas.

### **Obligatorisk samhällsundervisning för alla nyanlända**

Liberalerna har genomfört reformer för att ge nyanlända bättre tillgång till svenska språket och samhällsundervisning. Inom ramen för januariavtalet drev Liberalerna på för, och genomförde, mer och förbättrad samhällsorientering – minst 100 timmar, en viktig liberal seger. Men ytterligare steg behövs för att säkra att alla får kunskaper om det svenska samhället och de rättigheter, skyldigheter och möjligheter som följer av att bo här. På motsvarande sätt är det också viktigt att verksamheter som sjukvården har den kulturkompetens som behövs för att möta och ge situationsanpassad information till människor som flyttar till Sverige i vuxen ålder.

Det bör vara obligatoriskt för samtliga asylsökande, inklusive de som idag väljer eget boende, samt anhöriginvandrare att delta i samhällsundervisning. Undervisningen ska ske direkt vid ankomst till Sverige men även under asyltiden samt när man fått uppehållstillstånd. Undervisningen ska fokusera på frågor om vårt demokratiska, jämställda och sekulära samhälle.

Forskning visar att kunskapen och förståelsen bland nyanlända brister på en rad områden, trots att vistelsen i Sverige kan uppgå till flera år. Det handlar om frågor som jämställdhet, sexuella rättigheter, hedersförtryck, hbtq-personers rättigheter samt judars och andra religiösa minoriteters rättigheter. Utöver insatser för nyanlända är det viktigt att fortsätta att stärka kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati hos hela befolkningen. Samma frågor måste få ett särskilt fokus i undervisningen för nyanlända.

Migrationsverket har fått i uppdrag att genomföra en obligatorisk samhällsintroduktion senast den 1 oktober 2021 (Ju2021/00356). Det finns dock ett fortsatt behov av att utreda hur obligatoriet att delta i samhällsintroduktionen kan manifesteras i lag.

### **Samma förväntningar på utrikes födda kvinnor och män**

Samma rättigheter och skyldigheter ska gälla för alla som bor i vårt land. Att som nyanländ komma till ett land där jämställdhet mellan könen är centralt och tilltron till staten liksom individualismen är stark är inte alltid enkelt, och just därför behöver samhällets signaler vara mycket tydliga. Både kvinnor och män ska från samhällets sida mötas av samma förväntningar och ges rätt förutsättningar för att kunna försörja sig själva och stå på egna ben genom inträde på arbetsmarknaden.

Utrikes födda kvinnor har samma rätt som andra svenskar att få uppleva den finansiella självständighet som det innebär i förhållande till både samhälle och partner. Tyvärr har det flertalet gånger visat sig att istället för att få ett starkare stöd så blir dessa kvinnor nekade samma insatser och möjligheter som ges till män. Merparten av arbetsmarknadspolitiska program och insatser går idag till män. Nyanlända kvinnor registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar sfi senare än män. Samtidigt vet vi att ju längre tid det tar innan en person är inskriven hos Arbetsförmedlingen, desto mer försenas inträdet

på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen, Jämställdhetsmyndigheten, socialtjänsten och Försäkringskassan måste ha ett tydligt uppdrag att tidigarelägga nyanlända kvinnors inträde på arbetsmarknaden.

### **Ett företagarperspektiv i hela etableringsprocessen**

Vi måste bli bättre på att ta till vara den potential och det entreprenörskap som många nyanlända bär med sig. Tyvärr är det ofta svårt för den som är ny att starta företag för att etableringsprocessen är utformad med anställning som norm. Vi vill att egenföretagarperspektivet ska finnas med i integrationsprocessen, oavsett om det gäller grund- eller vuxenutbildning eller etableringsprocessen.

Företagandet måste ses som en naturlig försörjningsväg in i det svenska samhället. Att starta och driva företag, till exempel inom servicesektorn, kan för många vara en viktig väg till egen försörjning. Det behövs praktisk information för att enkelt komma igång. Kommuner bör verka för att vara attraktiva företagarkommuner. Samarbete med exempelvis Nyföretagarcentrum, Drivhuset och det civila samhället är viktigt. Det ska vara enklare att starta företag och därför bör reglerna för att få F-skattsedel förenklas.

### **Ta vara på kompetens – tidig kompetenskartläggning och effektiv validering**

Människor som är nya i Sverige är inte en homogen grupp. Kompetensgraden varierar kraftigt och möjligheten att lära sig svenska eller gå en annan kompletterande utbildning varierar stort. Större hänsyn måste tas till individers förutsättningar när det kommer till utbildning i svenska språket, yrkesutbildningar, akademiska utbildningar och validering av såväl yrkeskunskaper som akademiska utbildningar om vi ska få resultat. Den som har en lång akademisk karriär och den som är analfabet har helt olika möjligheter att lära sig svenska och ska inte hamna i samma klassrum. Det är också viktigt att valideringen anpassas efter vad varje individ behöver validera och att rätt kompetens valideras.

Nyanlända som kommer med utbildning och yrkeskunskaper måste snabbt tas till vara. Redan under asyltiden måste en kartläggning ske av den asylsökandes utbildning och kompetens. Tidig kompetenskartläggning för den som kommer till Sverige, och tydlig väg till validerad kompetens och yrkesspråk. Den som kommer till Sverige och som har erfarenhet inom ett särskilt yrke behöver ofta inriktad språkinläring och validering för att snabbt kunna arbeta inom sin kompetens. Alla som får uppehållstillstånd i Sverige ska få sin kunskap kartlagd tidigt och alla yrkeskunniga som kommer till Sverige ska få en tydlig väg för att hitta tillbaka till sitt arbete.

Att ta vara på människors kompetens kan både bidra till att nyanlända kommer snabbare i jobb och se till att de som kommer till Sverige också bidrar till samhället. Det behövs åtgärder för att få till stånd långsiktiga och enhetliga valideringssystem som också är tillgängliga i hela landet på samtliga nivåer i utbildningssystemet och mot en större bredd av kvalifikationer i arbetslivet.

Rutinerna och processerna för att se till att alla som kommer till Sverige tas till vara behöver ses över och förbättras. Kvaliteten i valideringsprocesserna behöver bli högre och garantera att de mäter rätt kompetenser. I större grad ska validering kunna ske på en arbetsplats. Rätt kompetenser ska valideras och vi måste rensa bort kortsiktiga valideringsprojekt för att se till att systemet istället blir en integrerad del av anländandet.

## **Tydligt fokus på jämställdhet och barnrätt i all samhällsinformation**

Kunskaper om det svenska samhället, demokratiska värderingar, jämställdhet och barnrättsperspektiv är centralt för att kunna bygga en framtid i Sverige. Som ovan påpekas behövs det redan under asyltiden en obligatorisk samhällsinformation, för såväl vuxna som barn. Barnens samhällsinformation ska utgå från barnkonventionen.

All samhällsinformation under både asyltiden och etableringstiden ska fokusera på att ge alla, oavsett kön, tydlig information om rättigheter och skyldigheter och kunskap om svensk arbetsmarknad samt svensk lagstiftning och de principer som är centrala för vårt demokratiska, sekulära och jämställda samhälle. Även frågor kring barnrättsperspektiv och individens frihet att forma och påverka sitt liv likväl som rätten till egenmakt över sin sexualitet ska hanteras.

Civilsamhällets krafter är starka och måste bättre tas till vara i både mottagande och integration.

## **Utvärdera EBO-lagstiftningen**

Sedan 2020 är asylsökandes möjligheter att flytta till eget boende begränsat i vissa utsatta områden. Syftet med reformen var att minska trycket på ett antal orter och områden som tagit emot många asylsökande. Det var en viktig reform, som inte hade genomförts utan Liberalernas krav i januariavtalet. Boendereformen eget boende för asylsökande, EBO, har i vissa kommuner med socioekonomiska utmaningar lett till trångboddhet, osäkra boendeförhållanden och flyttkedjor som riskerar att försena etableringen.

Ett drygt år efter lagändringen har det visat sig finnas skäl att se över om reformen fått avsedd effekt eller om ytterligare justeringar bör göras. Bland annat finns det anledning att se över länsstyrelsernas vetorätt avseende vilka områden som ska omfattas av undantaget. Liberalerna menar att kommuner som enligt polisen har utsatta områden ska ha en ovillkorlig rätt att undanta hela stadsdelen från EBO. Därutöver menar vi att hela bostadsområden ska undantas. Det ska inte vara möjligt att bara införa EBO-stopp i delar av utsatta bostadsområden eller i hela kommuner. Därutöver anser Liberalerna att ett EBO-stopp på riktigt ska betyda stopp för asylsökande att bosätta sig i dessa områden. I dag innebär EBO-stoppet i praktiken enbart att man förlorar sin dagersättning.

## **Information till nyanlända barn och anhöriginvandrare**

Skolverket bör få i uppdrag att ta fram ett särskilt studiematerial med information om det svenska samhället för nyanlända barn inom ramen för den vanliga skolan.

Migrationsverket bör få i uppdrag att ta fram en digital kurs som anhöriginvandrare ska genomföra innan de kommer till landet. Det bör vara ett villkor för anhöriginvandrare att ha genomfört kursen om samhället för att ta del av samhällets förmåner.

## **En snabbare väg in i det svenska språket**

### **Det behövs en modern och flexibel svenskundervisning**

Alla ska ha möjligheten att göra sig förstådda, tillgodogöra sig samhällsinformation och kunna kommunicera med andra människor. Tyvärr har det svenska språket varit lågt prioriterat under en lång tid och många som kommer till Sverige lär sig aldrig kommunicera tillräckligt bra på vårt gemensamma språk – svenska. Det gäller såväl barn som



vuxna. Effekterna av detta blir att många begränsas till att bara kunna kommunicera med sin familj i Sverige. Vårt mål är att alla människor som bor permanent i Sverige också ska ha möjlighet att förstå och göra sig förstådda. Svenska språket behöver prioriteras upp redan i förskolan, men hela utbildningskedjan måste ge de som kommer till Sverige goda förutsättningar att lära sig det svenska språket. De måste tillåtas att bli en del av Sverige.

Svenskundervisningen för vuxna måste vara väl anpassad både för den som har lätt att lära sig och för den som har begränsad utbildningsbakgrund. De olika studievägarna inom sfi behöver renodlas för att ge varje individ bästa möjliga väg till svenska språket efter hennes egna förutsättningar. Analfabeter och akademiker ska inte blandas i samma klasser eller ha samma mål och kursplan. Sfi behöver ett starkare kunskapsperspektiv som tydligare utgår från aktuell forskning om effektiv inläring och som är anpassat för varje individ. Ett praktiskt exempel på detta är att studieförberedande sfi alltid måste särskiljas tidigt från sfi med en annan studieplan. Ett annat exempel är att den som har goda möjligheter att tillgodogöra sig svenska ska kunna läsa och tenta av sfi digitalt och i snabbare tempo vid behov.

Som en del av Liberalernas tidigare samarbete med regeringen har vi fått till många förslag om att förbättra sfi; dessa återfinns i Klivautredningen (SOU 2020:66). Det är angeläget att många av de förslag som nu finns på bordet också förverkligas, då särskilt stöd till bättre upphandling av sfi, mer individanpassad sfi, tydligare progression och obligatorisk bedömning av läs- och skrivkunigheter. En handfull av dessa förslag återkommer även i denna motion. Vidare presenterar vi reformförslag för sfi som ska göra det lättare för alla som kommer till Sverige att lära sig god svenska, något som ger fler möjligheten att arbeta och integreras.

Att kunna svenska handlar om frihet och självbestämmande. Den som kan svenska kan få jobb, prata med barnens lärare eller gå till läkaren på egen hand. På sfi ska alla nyanlända snabbt få lära sig svenska.

### **En tydlig progressionstrappa och kontrollstationer i sfi**

Sfi ska följa en tydlig progressionstrappa med kontrollstationer vid varje steg och en yttre tidsgräns. Idag kan sfi, praktikplatser och olika former av aktiviteter varvas i årtal. Ingen som kommer till Sverige ska fastna i integrationsbyråkratin. Alla måste få en ärlig chans att lära sig svenska. Därför föreslår vi en ny och förutsägbar progressionstrappa för sfi, i linje med förslaget i Klivautredningen, som efter varje etapp har en kontrollstation. Den som kontinuerligt inte når upp till målen i kontrollstationerna ska istället slussas ut till arbetsmarknaden.

För att fler ska få en lyckad skolgång inom sfi måste individanpassningen stärkas med mer renodlade spår som ger en tydlig progression för alla efter individuella förutsättningar. Innehåll och kunskapskrav ska vara tydliga. För att det ska vara möjligt måste alla som är nya i Sverige tidigt få sina kunskaper kartlagda.

Varje steg i sfi ska vara tidsbegränsat och avslutas med en individuell utvärdering, en så kallad kontrollstation. Om en elev endast uppnått begränsade resultat efter den tiden i skolbänken, ska vederbörande i stället slussas ut i jobb eller praktik. Syftet med det är dels att låta eleven öva på det svenska språket genom jobbet, dels att ge eleven möjlighet till en relevant erfarenhet från arbetslivet. Det ska vara norm att delar av ordinarie sfi utförs som praktik och även den som har fått ett arbete ska kunna fortsätta att studera svenska med olika hjälpmedel efter avklarad sfi.

För att ta uti med problemet att många går på sfi i flera år utan att nå resultat ska kontrollstationerna kompletteras med en bortre tidsgräns i sfi, i linje med Klivautredningens förslag om fyra år. Vid särskilda skäl, som exempelvis avbrott i sfi på grund av vård, ska givetvis någon som nått en bortre gräns också ha möjligheten att få en andra chans att lära sig svenska, men samtidigt ska det vara tydligt att normen är att den som går på sfi ständigt ska utveckla sin svenska.

Tydliga krav ska också ställas på individen. Det behövs ett ökat fokus på deltagande men också på resultat. Det räcker inte att bara delta och sitta av tiden i klassrummet. En individ ska inte kunna tacka nej till ett erbjudet arbete med hänvisning till studier om personen i fråga efter ett antal månader inte påvisar studieresultat.

### **Höj de nationella kraven på sfi**

Sfi ska hålla hög kvalitet och nå resultat. Tyvärr misslyckas många kommuner med upphandlingen av högkvalitativ sfi för att de lagstiftade grundkraven är för låga. Dagens system skapar ojämlikheter och brister och försvårar för arbetsmarknadsetablering och rörlighet inom Sverige. Därför behöver kraven på vad sfi ska innefatta, vilken flexibilitet som ska finnas och vilken kvalitet den ska uppnå skärpas.

Upphandlingar är viktiga för att skapa rättssäkra köp av offentliga tjänster, men ofta saknar många kommuner förmågan att ställa krav på sfi på ett sådant sätt att kvaliteten inte försummas till förmån för ett lägre pris. Resultatet blir ofta svaga avtal och utdragna processer med överklaganden från konkurrenter som ytterst drabbar de som ska lära sig svenska. För att vända på detta vill vi förtydliga och utveckla skollagen och förordningen om vuxenutbildning så att det exempelvis ska bli tydligare hur många timmars lärarledd undervisning en heltidskurs i komvux ska omfatta och vilka möjligheter det ska finnas för elever att studera flexibelt så att de kan avsluta sfi även om de får ett jobb. Detta måste vi ändra på om sfi ska kunna stärkas i hela landet.

### **Integrera jobbperspektivet i sfi**

Integrera jobbperspektivet i sfi och förbättra möjligheten att läsa sfi parallellt med jobb eller utbildning. Att lära sig svenska ska vara nära kopplat till andra förberedelser för att jobba på den svenska arbetsmarknaden. Detta är särskilt viktigt för grupper som är svaga på arbetsmarknaden, exempelvis de som saknar gymnasieutbildning. Jobbcoacher måste arbeta parallellt, och i samarbete, med sfi. Yrkes-sfi och sfi med koppling till att starta eget företag ska finnas tillgängligt i varje kommun.

Sfi måste kunna kombineras med heltidsjobb. Merparten av all sfi bedrivs idag på vardagar, oftast förmiddagar, när eleverna skulle kunna arbeta. Det är i praktiken ofta omöjligt att synkronisera sfi med jobb. Samtidigt som vi lyfter förslag om att göra det enklare att läsa sfi med yrkesinriktning i kombination med kompletterande utbildningar, måste också sfi kunna läsas på kvällar och helger och under lediga dagar. Sfi behöver bli mer flexibelt, så att fler kan slutföra sfi. För en del kan det vara betydligt bättre att lära sig svenska på jobbet i stället för att sitta i en skolbänk.

Skollagen och förordningen om vuxenutbildningen måste ställa högre grundkrav om att sfi ska kunna kombineras med arbete. Det ska också finnas goda möjligheter att studera sfi och kombinera det med exempelvis föräldraledighet eller jobb. Föräldralediga ska erbjudas svenska för föräldralediga, till exempel inom ramen för öppna förskolan. Den som får försörjningsstöd och har bristfällig svenska ska läsa svenska, som ett motkrav för försörjningsstöd. Att vara tydlig med vad som förväntas av alla, framförallt

när man ber om samhällets ekonomiska stöd, är viktigt för att skapa rätt ingång i samhället.

Som en del av att integrera jobbperspektivet måste också kopplingen mellan sfi och det lokala näringslivet stärkas, och sfi med koppling till att starta eget måste finnas i hela Sverige. Alla kommuner ska erbjuda yrkessvenska och samarbeta med det lokala näringslivet. Då kan fler nyanlända få möjlighet att studera enklare yrkessvenska ute på en arbetsplats.

### **Rätt att lära sig svenska på distans**

Genom att säkra möjligheten att läsa hela eller delar av sfi digitalt kan vi också förbättra möjligheten att läsa sfi på distans. Sfi ska innefatta flexibla lösningar så att både den som saknar lång utbildningsbakgrund och den som kan lära sig svenska snabbt får möjlighet att lära sig svenska så effektivt som möjligt. Digitala öppna språkverktyg i en digital plattform med pedagogiska tjänster som är tillgängliga för alla nyanlända ska tas fram och kunna användas av alla som vill bättra på sina svenskkunskaper eller tenta av etapper i sfi. För den som snabbt kan tillgodogöra sig svenska ska det vara möjligt att fritt studera snabbt och att kunna tenta av delar av, eller hela, sfi-stegen direkt i den digitala plattformen.

## **Fler i egen försörjning**

### **Egen försörjning för ökad frihet**

#### **Inför ett egenförsörjningsmål**

Alla som är arbetsföra ska också förväntas försörja sig själva: Vi behöver ett egenförsörjningsmål. Individens självständighet och frihet att själv styra sitt liv bygger på att hon kan försörja sig själv. Tyvärr saknar många egen försörjning, och de som bor i utsatta områden har 17,7 procentenheter lägre andel som förvärvsarbetar jämfört med övriga Sverige. Statistiken är särskilt tydlig avseende utrikes födda kvinnor: Andelen utrikes födda kvinnor i arbetslöshet är i dag nästan tre procentenheter högre än andelen utrikes födda män i arbetslöshet. Tydliga mål om att öka egenförsörjningen innebär tydliga mål om att öka samhällets välbefinnande och individens självständighet. Samhället ska uppmuntra omställning, utbildning, arbete och strävan. Ett egenförsörjningsmål skulle koncentrera det offentliga ofta spretiga agerande och verka som ett inriktningsmål för finans-, arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och integrationspolitiken.

Egenförsörjningsmålet ska vara baserat på den andel som försörjer sig genom eget arbete och företagande och jämföra detta med antalet som helt och delvis försörjs av bidrag och andra transfereringar från stat eller kommun samt de som deltar i andra typer av arbetsmarknadsåtgärder eller utbildningar. För att målen ska kunna följas upp och för att målen ska få effekt i de policyförslag som presenteras måste relevanta data tas fram. SCB ska få i uppdrag att kontinuerligt ta fram data över hur stor andel av befolkningen som försörjer sig själv i olika demografiska grupper, där grupper som får hjälp av arbetsmarknadsinsatser separeras tydligt från andra som arbetar. Särskilt viktigt är det att det tas fram arbetslöshetsstatistik och egenförsörjningsdata för de utsatta områdena, något som saknas idag.

Att en individ har sysselsättning innebär inte att hon även uppbär inkomster som är tillräckliga att försörja sig på. Ett egenförsörjningsmål bör syfta till att lyfta individer och sluta också denna klyfta. 2030 bör egenförsörjningsgraden vara 85 procent i hela den vuxna befolkningen. Egenförsörjningsmålet ska bli ett inriktningsmål för integrationspolitiken men också för den ekonomiska politiken. En grund för arbetet bör även vara att regeringen varje år lämnar en redovisning av integrationsskuldens utveckling till riksdagen. På så sätt placeras åtgärder mot vår tids stora integrationsmisslyckanden i hjärtat av varje regerings finanspolitik. En sådan prioritering krävs: Genom att fler får möjlighet att arbeta kan utanförskap brytas och fler ges makt över sin tillvaro.

### **Integrationen ska bygga på arbetslinjen, inte bidragslinjen**

Att gå från bidrag till jobb måste löna sig. Arbetslinjen ska råda i utformningen av såväl bidragen som skattesystemet. En bidragskommission behöver tillsättas för att ta fram förslag på hur man kan bryta det långvariga bidragsberoendet. Det kan handla om att se hur bidragen bör minska för personer som aktivt förlänger arbetslösheten genom att tacka nej till jobberbjudanden eller undersöka om etableringstillägget kan individualiseras. En annan fråga som behöver belysas är ersättningar för boendekostnader inom ramen för ekonomiskt bistånd.

Det är vid de lägsta inkomsterna som Sveriges världsledande marginalsatser får som allra mest allvarliga konsekvenser för den enskilde. Alliansen påbörjade arbetet med att utforma skattesystemet för en arbetslinje genom bland annat jobbskatteavdragen. Sverige måste fortsätta att utforma skattesystemet för en arbetslinje, inte en bidragslinje. Trots skattesänkningarna på 2000-talet är Sverige fortfarande bland de länder i världen som beskattar arbete allra hårdast. Resultatet har blivit att det för många lönar sig mindre än i motsvarande yrken i andra länder att arbeta mer – och för vissa lönar det sig ibland inte alls. Arbetet med att permanent sänka marginalsatserna för personer som går från bidrag till jobb måste fortsätta. I takt med att ekonomin tillåter det vill Liberalerna införa ett nytt kraftfullt och permanent jobbskatteavdrag med det tillfälliga jobbskatteavdraget 2021 och 2022 som bas. Vidare bör en första-jobbet-reduktion införas där de första 100 000 kronorna som redovisas från arbete eller företagande görs skattefria. Våra formella yrkanden på denna punkt ligger i vår budgetmotion.

### **Inträdesjobb**

Det finns i dag ungefär 181 000 inskrivna individer hos Arbetsförmedlingen som är födda utanför Europa (Arbetsförmedlingen, 2021). Det är personer som fastnar i ett utanförskap och har mycket svårt med dagens strukturer att ta sig ur det. En del av de nyanlända har med sig värdefull utbildning som behöver tas till vara genom validering. Samtidigt behöver vi ha ett utbildningssystem som hjälper individer med drömmar att förverkliga dessa. Men alla människor som tar sig till Sverige vill inte studera. Därför måste arbetsmarknaden förändras för att skapa arbetstillfällen även för personer som inte vill spendera fler år i skolbänken. Det behövs nya typer av arbeten utan förkunskapskrav för att fler människor ska kunna få ett första jobb. Vi liberaler är övertygade om att ett jobb med lägre ingångslön är bättre än bidragsberoende.

Dagens arbetsmarknad skapar tydliga insiders och outsiders, något som lämnar arbetslösa utan akademisk examen eller bristkompetenser i sticket. I Tyskland bidrar politiken till att fler enkla jobb kommer till i näringslivet. I Sverige är det dyrt att anställa, vilket gör att färre arbetsgivare vågar chansa på unga eller utlandsfödda.

Det krävs en ny förenklad anställningsform, inträdesjobb, för nyanlända och unga upp till 23 år utan gymnasieexamen. Anställningsformen inträdesjobb ska få innehåsa i maximalt tre år och innebära att arbetsgivaravgiften slopas samtidigt som den anställda arbetar till en nedsatt ingångslön. Lönen uppgår till 70 procent av rådande ingångslön i branschen, upp till ett tak om 21 000 kronor i bruttolön per månad. 30 procent av arbetstiden anses därmed gå till att lära sig arbetet eller till utbildning. Det arbetsrättsliga skyddet motsvarar provanställning i två år som övergår i tillsvidareanställning därefter.

### **Utöka kraven på motprestation för försörjningsstöd**

Våra sociala skyddsnet är till för att skydda men måste också vara utformade så att de hjälper individen att återfå sin självständighet och att kunna försörja sig själv. Solnamodellen, med utökade krav på motprestation för försörjningsstöd, har varit ett framgångsrikt tillvägagångssätt för att i samverkan mellan kommunen, Arbetsförmedlingen och näringslivet få fler i arbete. Modellen bygger bland annat på motprestation för försörjningsstöd, bättre matchning på arbetsmarknaden och insatser med vuxenutbildning, och den har med framgång spridits bland annat i Växjölyftet.

Den som får försörjningsstöd måste också få stöd för att återigen kunna försörja sig själv. Det är en fråga som är bärande för varje människas frihet och möjlighet att forma sitt liv. Socialtjänstlagen ger utrymme för kommuner att kräva deltagande i kompetenshöjande aktiviteter såsom arbetsträning, praktik och språkundervisning. Sådana krav bör göras obligatoriska i samtliga kommuner, och detsamma gäller sanktioner för den som inte tillgodogör sig svenska inom sfi på en rimlig nivå eller vägrar att söka arbete på en närliggande ort.

I dag hindrar socialtjänstlagen kommuner från att kräva att bidragstagare deltar i relevanta aktiviteter som direkt liknar förvärvsarbete. Detta bör ändras och i stället bör kommuner tillåtas att ställa krav på ”aktivitetsplikt”, dvs. att bidragstagare deltar också i relevant samhällsnyttig verksamhet. Solnamodellen borde spridas till hela Sverige.

### **Språkets betydelse i kärnyrken inom vård, skola och omsorg**

Kärnan av vår välfärd består av yrken där språket, och i förlängningen möjligheten att kommunicera effektivt med kollegor och klienter, är en viktig del i det värdet som en anställd skapar på arbetsplatsen. I dessa yrken bör det finnas särskilda stöd för att lära sig bättre svenska. Vi vill uppmantra fler arbetsplatser att ta initiativ till språkstöd. Därför föreslår vi att språkkurser ska ha samma villkor för skatteavdrag som andra utbildningar och kurser. Idag är det skattemässigt ogynnsamt att skicka sina anställda på en språkkurs jämfört med en ledarskapskurs. Det vill vi ändra på. Med kärnyrken innefattas de yrken där goda språkkunskaper är av stor vikt, exempelvis undersköterska och lärare.

## **En mer inkluderande och jämställd arbetsmarknad**

### **Stärk yrkesutbildningen och inför yrkesskolan**

En stor andel av de vuxna som kommer till Sverige saknar akademisk utbildning eller längre yrkeserfarenheter. Vi behöver tidigt investera i dessa människor så att de kommer i jobb. Alltför många i denna grupp, särskilt kvinnor, har inte fått tillräckliga insatser och istället hamnat i ett långt bidragsberoende.

Alla ska ha möjlighet att jobba. Även den som är särskilt svag på arbetsmarknaden och som exempelvis saknar gymnasieutbildning måste ha en väg till att stärka sin kompetens och utbildas till ett bristyrke. Yrkesutbildningar spelar en viktig roll bland annat för att fler nyanlända ska komma i arbete. De som läser på vuxenutbildningen är i dag en mycket heterogen grupp, vilket kräver att vuxenutbildningen i högre utsträckning måste utgå från varje individs behov. Kvaliteten i undervisningen, både vad gäller grundläggande vuxenutbildning och gymnasienivå, måste förbättras långsiktigt.

Yrkesutbildningar är dock inte tillräckliga för att möta utanförskapets utmaningar. Därför vill vi införa en ny utbildningsform: yrkesskolan – en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå med ett stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen ska vara öppen för alla som saknar gymnasiekompetens men vara särskilt anpassad för att kunna följa fullgjord sfi. Utbildningen ska långsiktigt fokusera på bristyrken där det finns goda chanser att få arbete som exempelvis golvläggare, undersköterska och personlig assistent.

Nyanlända som har svårt att komma i arbete skulle stärkas av en yrkesskola som efter genomförd sfi ger en tydlig väg in i ett specifikt bristyrke. Utbildningen ska ha nära kopplingar till arbetsplatser och innefatta praktik.

### **Anonymiserade jobbansökningar till offentlig sektor**

Det är alltid den sökandes talang och kompetens som ska vara avgörande i en anställningsprocess – aldrig etnisk bakgrund, könsidentitet eller religion. Tyvärr visar många studier att det fortfarande förekommer omfattande diskriminering vid jobbansökningar. I en studie från IFAU visade det sig att en sökande med ett arabiskt namn nästan hade hälften så stor chans att få en arbetsintervju allt annat lika. Den här typen av tydlig diskriminering måste stoppas.

Anonymiserade jobbansökningar är ett relativt enkelt verktyg som minskar risken för att de sökande utsätts för diskriminering. Som följd av att merparten av anställningsprocesserna delvis sker digitalt är det också enklare än tidigare att anonymisera sökande automatisk samt att ta hjälp av maskininläring. Vi föreslår därför, som ett första steg, ett antal statliga myndigheter med anonymiserade ansökningar som kan agera mall för en fortsatt utveckling av anonymiserade anställningar.

### **Ett mer individualiserat och jämställt försörjningsstöd**

Dagens hushållsbaserade försörjningsstöd har blivit en kvinnofälla som i för många situationer skapar marginaleffekter till arbete för den vuxne i ett hushåll som i utgångsläget arbetar minst. Detta förhållande motverkar systemets socialpolitiska syfte. Att inte ha bestämmanderätt över sin egen ekonomi är något som försvårar möjligheterna att ta makten över sitt eget liv – särskilt om man är ny i Sverige. Vi föreslår därför att en utredning tillsätts om hur försörjningsstödet kan bli mer individualiserat och jämställt.

För många familjer där två vuxna är arbetslösa lönar det sig inte för en av personerna att skaffa ett jobb på grund av bortfallet av stöd och bidrag. En utredning om ökad individualisering av försörjningsstödet ska ta fram ett förslag som både motverkar den typen av skadliga marginaleffekter, men också ser till att de som lever i samma hushåll fortsatt förväntas försörja varandra.

# Demokrati och jämställdhet

## En tydlig integration in i det svenska samhället

### **Myndigheter bör använda inkluderande språk**

Ord som samhällets myndigheter använder har betydelse och kan förstärka utanförskapet. Många barn som är födda i landet känner idag en större tillhörighet med sina föräldrars hemland än deras eget – det beror inte enbart på att föräldrarna velat skapa en sådan identitet utan också på att det svenska samhället genom ord och handlingar ofta visar att barnet inte har samma tillhörighet till sitt hemland. Istället för att fokusera på människors utseende eller bakgrund bör fokuset vara på vår gemensamma framtid. Begrepp som invandrare, invandrarområde, invandrarskola med flera bör av myndigheter och myndighetspersoner användas mycket restriktivt för att benämna svenska medborgare, särskilt gentemot barn som är födda i Sverige. Istället bör begrepp som första generationens svenskar användas för att säkerställa en inkludering. Det är viktigt att myndigheter är medvetna om språkets betydelse för utanförskapet.

### **Öka förtroendet för rättsväsendet**

Att invånare känner förtroende för samhällets institutioner är en viktig demokratisk fråga. Generellt sett har invånare ett gott förtroende till polisen. Förtroendet är dock betydligt lägre bland unga i förorten. Bristfälliga eller negativa relationer till polis och rättsväsende uppmärksammas som ett grundläggande problem i utsatta områden i den omfattande studien ”Att vända utvecklingen – från utsatta områden till trygghet och delaktighet”. Liberalerna presenterar senare i denna motion en rad nya förslag för att öka samhällets möjligheter att stoppa kriminella gäng i utsatta områden och att förhindra rekryteringen. Som komplement till dessa förslag, inte minst rörande fler poliser och brottsbekämpande åtgärder, vill vi att polisen ges resurser att i ökad utsträckning arbeta relationsbyggande. Det behövs poliser som känner till området och dess invånare och som långsiktigt bygger upp förtroendet bland de boende. Dessa bör ges tid att komma på regelbundna besök på skolor, inte bara dyka upp när det hänt något. För att stoppa parallella strukturer behövs en kontinuerlig polisiär närvaro och uthålliga riktade insatser i områdena. För att invånarna ska kunna känna ökat förtroende för polisen måste polisen ges bättre förutsättningar att verka. Det behövs fler synliga och närvarande poliser, inte bara vid utryckningar.

### **En integrationspakt i varje utsatt område**

Fler aktörer behöver ta ett större ansvar för att lyfta de som bor i utsatta områden. För att underlätta polisens och de lokala aktörernas arbete i utsatta områden måste det bli tydligare vilka aktörer som har vilka ansvarsområden. En integrationspakt behöver förhandlas fram för varje utsatt område mellan staten, regionen, kommunen och de lokala fastighetsägarna.

I integrationspakterna ska parterna komma överens om konkreta åtgärder och aktiviteter för att lyfta både den fysiska och sociala miljön i områdena, utifrån de specifika utmaningarna och möjligheterna i respektive område. Det kan handla om att avsluta olaglig lokaluthyrning, ta kontroll över gemensamma ytor, klottersanering, läxhjälp eller arbetslivserfarenheter för unga. Det offentliga ska bidra med investeringar i

trygghet och ökad närvaro genom exempelvis polis, ordningsvakter eller statliga servicekontor. Statlig finansiering ska bistå arbetet genom en nationell fond för större långsiktiga investeringar som kan lyfta utsatta områden. Människor som bor i de utsatta områdena ska vara delaktiga i att ta fram pakterna.

Att hitta ett arbete och socialt sammanhang är grundläggande för att kunna bygga upp självständighet och frihet i det land man bor i. Genom att inrätta en integrationspakt i varje utsatt område får vi en konkret lokal plan för hur varje aktör ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för de som idag befinner sig i utanförskap att hitta både ett arbete och ett socialt sammanhang.

## Stärk nyanlända kvinnors livssituation

### **Ekonomiskt stöd till förortens feministiska krafter**

Flickors och kvinnors röster i förorten måste synliggöras mer för att uppnå de jämställdhetspolitiska mål som Sverige satt upp. Rätten att forma och påverka våra liv ska råda i hela vårt samhälle. Kvinnors organisering har historiskt sett varit avgörande för att nå den utveckling som skett under de senaste 100 åren i Sverige. Tidigare erfarenheter visar på att kvinnors egen organisering riskerar att möta motstånd då målet är att utmana och motverka de patriarkala strukturer som råder.

Samarbete är därför viktigt och avgörande för att få kraft att fortsätta den kamp som påbörjats, liksom erfarenhetsutbyte mellan olika verksamheter. Det kan vara genom ett strukturerat samarbete med etablerade kvinnorrättsorganisationer.

Liberalerna vill inrätta ett riktat stöd för att främja organiseringen av flickor och kvinnor i utsatta områden och stärka deras egenmakt och självständighet. Det ska stärka flickors och kvinnors aktörskap, demokratiska delaktighet och åtnjutandet av grundläggande fri- och rättigheter. Det kan handla om entreprenörskap, arbete mot våld mot kvinnor, idrott och andra former av föreningsliv. Vårt formella yrkande ligger i vår budgetmotion.

## Stärk det demokratiska civilsamhället i utsatta områden

### **Skärp kontrollen av organisationsbidrag**

Staten har en viktig roll att bidra till att det finns förutsättningar för ett levande och självständigt civilt samhälle. Offentligt stöd kan göra stor nytta för människor att öka sin delaktighet i demokratin. Däremot är det viktigt att det offentliga stödet aldrig går till verksamheter som undergräver demokratiska värderingar. Flera myndigheter har varnat för att det idag sker.

Riksrevisionen har konstaterat att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor betalade ut över en miljard kronor i organisationsbidrag 2016–2020, varav 260 miljoner under 2020. Enligt Riksrevisionen föreligger betydande brister i kontrollen, inte minst av att de som tar emot bidragen uppfyller villkoren.

Utförningen och kontrollen av organisationsbidrag bör skärpas så att bidrag aldrig går till verksamhet som främjar segregation eller motverkar demokratiska värderingar. Det ska vara förbjudet för organisationer att förmedla bidrag till medlemsorganisationer som inte uppfyller demokratiska villkor. Riksrevisionen konstaterar: ”Enligt MUCF:s tolkning finns inget i stödförordningarna som hindrar att den bidragsmottagande organi-



sationen förmedlar hela eller delar av organisationsbidraget till medlemsföreningar som inte uppfyller villkoren i stödförordningarna.” Luckan i regleringen bör omgående täppas igen.

### **Stärk svenska språkets ställning i utsatta områden**

Människor som bor i utsatta områden kommer från många olika kulturer och bakgrunder språkmässigt. Det finns en otrolig kraft i att över 100 språk talas i till exempel Göteborgsområdet Angered men det betyder också hinder i kommunikationen mellan invånarna. Det språk som är det gemensamma för alla är det svenska språket. En studie uppskattar att mellan 20 och 25 procent av de boende i de utsatta områdena Bergsjön och Hjällbo som bäst talar bristfällig svenska. Om så många i ett område inte talar det gemensamma språket försvagas de sociala relationerna i stadsdelarna. När man talar det gemensamma språket svenska kan de sociala relationerna stärkas, exempelvis i kontakt med andra föräldrar på föräldramöten i skolan eller när föräldrar följer med sina barn ut på fritidsaktiviteter.

Det bör göras en kartläggning över det svenska språkets ställning i vardagslivet i utsatta områden och vad som kan göras för att underlätta användningen av svenska som gemensamt kommunikationsspråk. När myndighetsinformation ges på andra språk än svenska bör en svensk version alltid finnas med.

### **Servicekontor ska finnas i utsatta områden**

I årtal har utvecklingen gått mot att områden som idag är utsatta har förlorat samhälls-service; allt från postkontor och medborgarkontor till statliga myndigheter har flyttat ut från områdena. Det är särskilt viktigt i utsatta områden att medborgarna känner en närvaro av samhällsstöd. För att stärka samhällena och öka gemenskapen måste statliga myndigheter och företag öka sin närvaro i utsatta områden. Det är viktigt att det inte bara är bidragsgivande myndigheter som placeras i utsatta områden. Medel bör tillföras till lämpliga myndigheter för att de ska kunna öppna gemensamma servicekontor i utsatta områden.

### **Demokratikanon – ett instrument för att förstå demokratins rötter**

Vårt demokratiska samhälle har vuxit sig starkt genom århundranden och längs vägen finns en rad viktiga milstolpar. Det handlar bland annat om tryckfriheten, yttrandefriheten och den allmänna rösträtten, liksom om viktiga jämställdhetsreformer. En grupp experter från olika delar av samhället, till exempel statsvetare, historiker, lärare och Svenska Akademien, bör få i uppgift att ta fram en demokratikanon som ska bestå av en samling texter som har haft särskild betydelse för framväxten av demokratin i Sverige. Det kan handla om att illustrera hur tryckfriheten tidigt fick fotfäste i Sverige eller hur kampen för kvinnors rösträtt och jämställdhet gick till. Även internationella texter som influerat, utvecklat och fördjupat vår demokrati bör finnas med som inspiration. En demokratikanon ska kunna vara en viktig del i sfi-undervisningen men även användas i skolans olika årskurser samt för läsning och diskussion i studiecirkel och folkhögskolor.

### **Statlig satsning på jämställd fritid och idrott i utsatta områden**

Vår målsättning är att inrätta ett statligt stöd för att barn i socioekonomisk utsatthet i utsatta områden ska kunna delta i idrottsföreningar och andra fritidsaktiviteter. Barn och

unga bör vara delaktiga i utformningen. Stödet bör ges till idrottsföreningar för att erbjuda barn och unga som annars inte skulle kunna delta lägre deltagaravgifter. Idrottsföreningar i utsatta områden bör även kunna ansöka om medel för att kunna rekrytera ledare till föreningslivet och utbilda föräldrar om föreningslivet. Regeringen bör utforma stödet tillsammans med Riksidrottsförbundet och det bör ställas tydliga krav på flickor och pojkars delaktighet i utformningen och på blandat deltagande. Det är viktigt att säkerställa att det finns bättre möjligheter till fritidsaktiviteter även för de som inte har ett idrottsintresse. Vi ser ett behov av särskilda satsningar på läsning men också av att kommunerna erbjuder en bredd av kultur- och fritidsaktiviteter, där Kulturskolan spelar en viktig roll.

Flickor och pojkar ska ges samma förutsättningar till en utvecklande fritid. Det är nödvändigt att kartlägga hur mycket av kommuners satsningar på idrott, kultur och fritid för unga som kommer flickor respektive pojkar till del men även hur tillgången till idrottslokaler fördelas. Lika mycket resurser bör avsättas till flickors respektive pojkars fritid. Idrotts- och fritidsverksamheter som får offentliga bidrag ska visa att de arbetar inkluderande och att alla barn och unga får tillgång till verksamheten, oavsett kön.

## Bekämpa extrema krafter i utsatta områden

### **Extremism och ofrihet får aldrig accepteras**

Liberalerna har alltid stått upp mot extrema krafter. Det uppdraget är lika aktuellt i dag. Demokratin, åsiktsfriheten och yttrandefriheten måste försvaras. Särskilt påtagliga är hoten mot den liberala demokratin i områden där hot och våld från kriminella gäng har tagit över kontrollen och invånare har tystats av rädsla för att utsättas för repressalier. Där har vi liberaler ett särskilt ansvar att säkra frihet och trygghet och att bekämpa den extremismen.

När Liberalernas före detta partiledare Per Ahlmark 2003 skrev ett nytt förord till sin legendariska bok "Vänstern och tyranniet" underströk han att det demokratiska samhället åter måste rusta sig till kamp. "Den tredje totalitära världsåskådningen under de senaste hundra åren har nu trätt fram med kraft och tydlighet. Efter kommunismen och nazismen ser vi hur den islamska fundamentalismen ställer liknande krav på oss. Vi ska anpassa oss till dess anspråk som inte medger invändningar, pluralism eller kompromisser", varnade Ahlmark.

Precis som vi ska slå vakt om religionsfriheten, och rätten att utöva sin tro, ska vi motarbeta våld och förtryck när det kläs i religiösa kläder. De radikala islamisterna ryggar inte för ohämmat våld; målet är erövring och utplåning av deras fiender. Samtidigt växer också det extremistiska hotet från radikalnationalistiska krafter, inte minst från så kallade ensamagerande som radikaliserar av nätbaserade forum.

Mer behöver göras för att stoppa extremisterna. Våldsbejakande och våldsutövande grupper som vill störta demokratin ska punktbevakas som det hot mot samhället de är. Sverige måste arbeta på lång sikt för att motverka alla former av radikaliserings till våldsbejakande extremism. Det handlar inte bara om lagar, det handlar också om arbetet i vardagen. Kommuner, föreningar, trossamfund och vi medborgare behöver hjälpas åt. Extremismen och ofriheten i samhället får aldrig accepteras.

## **Skärpt tillsyn av demokrativillkoret**

Nu ska ett demokrativillkor för statlig bidragsgivning införas. Regeringen har föreslagit att det ska införas en särskild stödfunktion. Liberalerna anser att demokrativillkoret inte bara ska tillämpas när myndigheterna granskar organisationernas officiella dokument och uppgifter som lämnas i ansökan om bidrag, utan också baseras på organisationens och företrädarnas verksamhet. Det är viktigt att bevisbördan för att visa att verksamheten inte strider mot demokratiska värderingar inte enbart ligger på den bidragsgivande myndigheten, utan även på organisationen som mottar bidraget.

Tillsynen måste bli kraftfullare, inte minst genom oannonserade besök och inspektioner vid evenemang som genomförs av föreningar och organisationer som får bidrag. Det bör tas fram statliga riktlinjer till myndigheter, regioner och kommuner för hur man ska bedöma demokrativillkoret. För att göra det lättare bör standardmodeller för ansökan och redovisning som rör allmänna medel tas fram.

## **Inför demokrativillkor även för kommunal och regional bidragsgivning**

Demokrativillkorsutredningen har lämnat förslag på att införa demokrativillkor för statliga bidrag. Cirka 40 statliga myndigheter fördelar ungefär 14 miljarder kronor i bidrag till civilsamhället. Samtidigt fördelar Sveriges kommuner och regioner sex miljarder om året till civilsamhället.

Utredningen hade inte till uppdrag att föreslå demokrativillkor för kommuner och regioner, även om utredningen ser att det finns ett värde av att man utvecklar sådana villkor. Säkerhetspolisen gör bedömningen ”att ett relativt stort antal organisationer med kopplingar till extremistmiljöer mottar offentliga medel genom såväl statliga som kommunala bidrag”. I likhet med Säkerhetspolisen menar vi att ett demokrativillkor även bör införas för regionala och kommunala bidrag.

## **Stärk folkbildningen – reformera folkbildningen**

Folkbildningsrådet bildades 1991 i samband med kommunaliseringen av den svenska skolan och är en ideell förening med myndighetsuppgifter. Föreningen fördelar statsbidrag inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde: folkhögskolor, studieförbund och folkhögskolors studerandeorganisationer.

Rådets bidragsfördelning har uppvisat stora brister. Det är också oklart hur stor del av rådets verksamhet som omfattas av offentlighetsprincipen. Den del av rådet som omfattar fördelning av statsbidrag omfattas av offentlighetsprincipen, men i praktiken är det enligt Riksrevisionen otydligt vilka handlingar som omfattas då Justitieombudsmannen och kammarrätten har haft olika uppfattningar.

Riksrevisionen har rekommenderat regeringen att ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning, att ge Folkbildningsrådet ett tydligare uppdrag att följa upp statsbidraget utifrån de statliga intentionerna och att säkerställa att relevanta utvärderingar gjordes.

Det beslut riksdagen fattade i våras (där Liberalerna var drivande) säger att Statskontoret bör genomföra regelbundna utvärderingar av folkbildningen. Förslaget pekar också på att riksdagen ska utse en extern revisor i Folkbildningsrådets styrelse och föreslå skarpare demokrativillkor. Riksrevisionen genomför nu en extern granskning. Det är bra. Till detta ska läggas det jobb som görs av Folkbildningsrådet och studieförbunden själva. De vill reparera tilliten, de skärper rutiner, de skärper granskningen

och de samarbetar med polisen mot fusk och kriminalitet. Det här är bra och rimliga åtgärder.

Det behövs ett omtag i bidragsgivningen till studieförbundens verksamhet. Varken kommunala, regionala eller statliga bidrag till den fria folkbildningen i studieförbund och högskolor får försvinna i bidragsfusk eller slussas till antidemokratiska krafter. Regeringen måste presentera konkreta insatser för att kraftfullt förbättra transparensen och uppföljningen.

Samtidigt är vi övertygade om att det är fel väg att gå att följa de förslag som på sina håll har lagts fram om att lägga ned Folkbildningsrådet, tillsätta ännu en extern granskning och kraftigt skära ned anslagen till studieförbunden. Det behövs precision för att samtidigt bevara tilliten och bekämpa de problem som finns.

### **Bekämpa antisemitismen**

Antisemitism förekommer i många olika delar av samhället och tar sig olika uttryck. De fördomar och fiendebilder om judar som har sin förankring i svensk och europeisk tradition – och som i europeisk nutidshistoria fått katastrofala följder – lever kvar, i extremistmiljöer men även i samhället i stort. Det finns också svensk antisemitism som hämtar sin näring i fördomar och tankefigurer från andra regioner, framförallt Mellanöstern och Nordafrika. Många svenskar kommer från länder där antisemitismen är statligt sanktionerad genom statskontrollerade medier, skolor och religiösa institutioner. Oavsett varför antisemitismen återfinns i delar av samhället innebär den att många människor utsätts och att deras frihet begränsas.

Det behövs en ökad medvetenhet om hur antisemitismen i Sverige tar sig uttryck i dag. Mycket oroväckande är att det förekommer att skolor undviker att diskutera antisemitism och konfrontera antisemitiska attityder därför att ämnet skulle anses känsligt. I Malmö har det nyligen gjorts en kartläggning som visar att antisemitiska attityder bland stadens invånare sätter sin prägel på tillvaron för Malmös judiska befolkning. Bland annat undviker judiska elever att gå i vissa skolor på grund av stämningarna mot judar. Det bör genomföras en motsvarande nationell kartläggning. Det får heller aldrig förekomma att skolor undviker att diskutera antisemitism därför att ämnet anses för känsligt.

Elever som lever i områden som har problem med att unga rekryteras in i extrema rörelser ska få stöd till särskilda insatser. Organisationen ”Unga muslimer mot antisemitism” i Malmö är en förebild och ordnar varje år många resor till Auschwitz. Det bör genomföras en nationell kartläggning av förekomsten av antisemitism i skolorna.

Målet bör vara att alla barn och ungdomar någon gång under skolgången ska ges möjligheten att göra en studieresa till ett förintelsläger. Med årens gång blir det allt färre människor som kan vittna om sina egna upplevelser från Förintelsen. Det är viktigt att stödja arbetet, bland annat av förintelseöverlevnars ättlingar, för att föra vidare deras berättelser till kommande generationer.

### **Bekämpa rasism och diskriminering**

Liberaler har i alla tider bekämpat alla former av rasism, främlingsfientlighet och intolerans. Hatbrott ska inte få förekomma. Religiösa och kulturella institutioner som är utsatta måste känna att det sekulära samhället erbjuder skydd. Ingen ska behöva utsättas för fördomar eller nedvärderande attityder på grund av sin hudfärg eller sitt ursprung. Skolans arbete med en demokratisk värdegrund och kunskap mot antisemitism, afrofobi, islamofobi, homofobi och andra former av intolerans måste förstärkas.

Skolan är inte värdeneutral utan ska stå för alla människors lika värde. Skolan har en viktig roll i att förebygga antisemitism, antiziganism, främlingsfientlighet, kvinnohat, islamofobi och afrofobi men även homofobi och andra former av intolerans. Skolan ska vara en frizon från fördomar och hat.

År 2009 infördes Sveriges första sammanhållna diskrimineringslag. Lagen syftar till att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Den nuvarande diskrimineringslagen har nu funnits i över tio år. Det finns skäl att anta att den är i behov av en översyn och en modernisering. Liberalerna vill se en utvärdering av lagen för att se hur fler människor kan hävda sin rätt.

### **Stoppa odemokratiska staters påverkan i utsatta områden**

Frågan om att begränsa restriktioner av utländsk finansiering av religiösa verksamheter har blivit alltmer aktuell, inte minst i kölvattnet av terroråd. EU:s inrikesministrar gjorde så sent som i november 2020 ett uttalande om att den oönskade utländska finansieringen från nationella civila och religiösa organisationer genom icke-transparent finansiering bör begränsas.

Extrema krafter i bland annat Saudiarabien, Iran, gulfstater som Qatar, Iran och Turkiet köper sig religiös makt i Sverige genom att bland annat finansiera byggen av moskéer i Sverige. Saudiarabien finansierar redan idag en av fyra moskéer som byggs i Sverige. I ett dokumenterat fall var saudiska intressen nära att köpa en moské i Sverige och krävde då i utbyte att de själva skulle få tillsätta styrelsen för moskén. Det finns även kristna samfund med starka kopplingar till odemokratiska stater såsom Syrien och Egypten.

Det behövs ett bättre arbete för att öka transparensen. Flera andra europeiska länder har numera krav på öppen redovisning av inkomna bidrag till religiösa samfund och även öppenhet i fråga om vem som givit en gåva över en viss summa. Politiska partier måste redovisa finansiering över vissa belopp. Myndigheten för statens stöd till trossamfund ställer i sina allmänna regler upp ett antal villkor för utbetalning av bidrag, bland annat att bidra till att upprätthålla och stärka samhällets grundläggande värderingar och att verksamheten i huvudsak ska finansieras av personer bosatta i Sverige. Liberalerna menar att huvudprincipen bör vara att trossamfund i Sverige ska finansieras av församlingsmedlemmar bosatta i Sverige och att reglerna behöver tydliggöras för att motverka finansiering från länder som är odemokratiska eller stödjer extremism.

Sverige kan inte vara en fristad för odemokratiska stater där de kan sprida extremism. Regeringen bör därför, liksom flera andra europeiska länder har gjort, lägga fram lagstiftning som stoppar odemokratiska stater och organisationer med nära koppling till odemokratiska stater från att finansiera verksamhet i Sverige. En sådan lagstiftning bör föregås av en utredning som analyserar de olika lagstiftningar som införts i andra liberala rättsstater och konsekvenserna i förhållande till den svenska grundlagen.

### **Bättre och mer systematiska granskningar av religiösa samfund som får statsbidrag**

De statliga reglerna för stöd till trossamfund har setts över ett antal gånger. Men inga större förändringar har skett genom skärpta demokratikriterium. Tillämpningen av ett

demokratikriterium är svårt. Ett trossamfund kan exempelvis säga att det står för vissa principer men agera på ett helt annat sätt när statens byråkrater inte är närvarande.

Liberalerna anser att ett demokratikriterium behövs vid bidragsgivning till religiösa samfund. Kriteriet ska ta sikte på det som uppenbart angriper eller står i strid med det demokratiska samhällets grundläggande värderingar. Kopplingar till odemokratiska stater bör även granskas hårdare. Tillsynen ska vara rättssäker och involvera Nationellt centrum mot våldsbejakande extremism.

### **Anmälningsskyldighet för bidragsgivande myndigheter vid fall av fusk**

Det förekommer att organisationer som har fått bidrag från svenska myndigheter använder medlen på annat sätt än vad som är tilltänkt – och även fuskar med redovisningen av till exempel antal deltagare och kostnader. Det har i många år tagits för lätt på dessa frågor. Liberalerna anser att det mot bakgrund av detta bör införas en anmälningsskyldighet till polisen för samtliga bidragsgivande myndigheter såväl på kommunal och regional som statlig nivå när man misstänker att bidragsfusk har begåtts. Lagen bör baseras på den redan existerande bidragsbrottslagen.

## **Trygghet och brottsbekämpning**

Även om Sverige i många avseenden är ett jämförelsevis tryggt land utvecklas den grova brottsligheten på ett allvarligt sätt. Det grova dödliga våldet kopplat till skjutningar och sprängdåd i samband med gängbrottslighet har eskalerat till ett av våra stora samhällsproblem. I spåren av detta växer otryggheten generellt och brottsligheten ökar i dess spår. Det gäller särskilt de utsatta områdena, där det finns många ungdomar som riskerar att dras in i omfattande kriminalitet i de organiserade gängerna. En överväldigande del av befolkningen som växt upp eller lever med utsatta villkor begår inte brott – endast drygt en procent av befolkningen i utsatta områden är med i kriminella nätverk och av dessa är nästan samtliga unga män.

I en fungerande integration är trygghet och brottsbekämpning fundamentalt. Den som kommer till Sverige ska inte behöva riskera att hamna i ett område eller en social miljö där kriminella är en lokal maktfaktor att anpassa sig till. Risken att själv dras in i kriminalitet är också större ju fler riskfaktorer som finns i den egna tillvaron. Att ha en egen försörjning, fungerande skolgång, ordnade bostadsförhållanden och en känsla av delaktighet i samhället är alla skyddsfaktorer.

Polisen är den främsta garanten för trygghet i Sverige och trygghetsskapande åtgärder kan ha en extra stor effekt i utsatta områden just för att grundtryggheten är så låg i dessa områden. Otryggheten i dessa områden baseras till stor del på den verksamhet som kriminella nätverk bedriver och det våld som sker i anknytning till denna.

För oss i Liberalerna är det självklart att det behövs en helhetssyn. Det behövs tidigare sociala insatser och det behövs skarpare brottsbekämpning. Repressiva insatser som fler poliser, skärpta straff och nya verktyg för poliser och åklagare behöver hänga ihop med en historisk satsning på förebyggande och sociala insatser.

Alla barn och unga i farozonen ska tidigt bli sedda, fångas upp och ges stöd. Samhället ska vara kompromisslöst mot intoleranta krafter som begränsar individers fri- och rättigheter – oavsett om det handlar om hedersrelaterat förtryck, radikal islamism, eller diskriminering. Alla som idag drabbas av våld och otrygghet ska få det stöd och skydd

de har rätt till. Rättsväsendet måste få förutsättningar att återskapa tryggheten och att lagföra de som utför våldet.

Utvecklingen vänds inte av en enskild aktör – varken polis, skola, socialtjänst, civilsamhället eller föräldrar – utan det krävs en gemensam kraftsamling. Hela samhället måste agera för att återta kontrollen över områden som gängen kontrollerar och lagföra dem som begår brott. Det är enbart genom handlingskraft som vi skapar trygghet och ett Sverige som blir möjligheternas land för alla.

Vid sidan av de förslag vi lägger fram här återfinns också en rad förslag för ökad trygghet och förbättrad brottsbekämpning i våra motioner om rättspolitik, unga som begår brott, hedersrelaterat våld och förtryck samt terrorism och våldsbejakande extremism.

### **Förnya det brottsförebyggande arbetet**

Problembilden för barn och unga som behöver samhällets hjälp har förändrats. Barn med utländsk bakgrund är starkt överrepresenterade bland socialtjänstens insatser. Våldet och kriminaliteten i samhället har ändrat karaktär, och nya sorters gäng rekryterar barn och unga. Samtidigt har metoderna för att arbeta mot barn och unga inte förändrats nämnvärt och det saknas tydlig evidensbaserad forskning om många av de insatser som görs för barn och unga.

Ju tidigare insatser sätts in för barn och unga i riskzonen, desto bättre möjlighet att barn och unga får förutsättningar att bryta ett destruktivt beteende. Socialtjänstens arbete är därför av största betydelse, liksom att förskolor och skolor tidigt fångar upp farosignaler. Detta gäller både öppna insatser och det uppsökande arbetet.

I Brottsförebyggande rådets rapport Insatser mot brott och otrygghet i socialt utsatta områden betonas särskilt vikten av tidiga brottsförebyggande insatser för att förhindra att barn i ett senare skede begår brott eller ansluter sig till kriminella nätverk. I rapporten framhålls att insatser som visat sig vara effektiva kan sättas in i ett mycket tidigt skede. Barn i riskzonen växer ofta upp i familjer där det redan tidigare finns tydliga riskfaktorer. Föräldrar som behöver hjälp att ta sitt föräldraansvar i vardagen ska få hjälp. Andra vuxna än föräldrar som är viktiga för barnet eller den unge, till exempel släktingar, lärare och idrottsledare, ska ges chans att bidra. Det finns barn i behov av att bli omhändertagna tidigare i de fall andra förebyggande insatser inte är tillräckliga.

Samtliga rättsvårdande, stödjande och omhändertagande myndigheter som arbetar med barn och unga bör få i uppdrag att inkludera brottsförebyggande arbete mot släktbaserad kriminalitet, hedersförtryck och utanförskap hos unga och deras föräldrar i sitt förebyggande arbete. Experter inom dessa områden ska knytas till myndigheterna. Det pågående arbetet med en ny socialtjänstlag måste innehålla ett tydligt brottsförebyggande uppdrag till socialtjänsten.

### **Socialtjänsten ska stötta skolgången**

Att klara skolgången är helt avgörande för barns och ungas möjligheter i framtiden. Varje år går 2 000 barn ut grundskolan utan fullständiga betyg i utsatta områden, och dessa är ofta i riskzonen för kriminalitet. Många elever med hög och problematisk frånvaro kommer från familjer med social problematik. Om lärarna ska kunna fokusera på undervisningen, måste skolan få stöd från socialtjänsten. Därför bör socialtjänsten få ett tydligt uppdrag att stötta skolgången och förebygga skolfrånvaro. Socialtjänsten bör även följa upp att insatser faktiskt leder till att skolgången fungerar och att betyg blir

tillfredsställande. Samverkan mellan skolan och socialtjänsten måste förbättras och sekretessen däremellan underlättas så att skolan och socialtjänsten tillsammans kan arbeta tidigt och samordnat kring barnet och familjen.

### **Skydda barn som riskerar att utsättas för våld i hemmet**

Myndigheter måste ha större säkerhetsmarginaler för att skydda barn som riskerar att utsättas för våld i hemmet. Dagens lagstiftning och riktlinjer ger inte tillräckligt tydlig vägledning för att skydda barn när vårdnadshavare utgör ett hot mot barnets trygghet. Detta bör skärpas. Barnets rätt till ett liv i trygghet ska gå före en dömd förälders rätt till sitt barn, i de fall det handlar om våldsbrott. När den som är vårdnadshavare anhålls eller häktas för grova våldsbrott bör det rutinmässigt göras en orosanmälan även om det grova våldsbrott som personen misstänks för inte har begåtts i den egna bostaden eller mot en familjemedlem. Den förälder som döms för mord på barnets andra förälder ska alltid fräntas vårdnaden.

### **Hembesöksprogram i utsatta områden**

En rad kommuner har initierat hembesöksprogram som bygger på att personal från BVC och socialtjänsten gör hembesök hos nyblivna föräldrar. Forskning både i Sverige och internationellt visar att denna typ av program har en långsiktigt förebyggande effekt för ett flertal former av social problematik samt uppmärksammar riskfamiljer. Genom tidiga hembesök och uppföljande insatser får såväl barn som vårdnadshavare bättre förutsättningar för delaktighet och jämställda livsvillkor. Liberalerna vill ge Socialstyrelsen i uppgift att ta fram riktlinjer för att kommuner ska genomföra hembesöksprogram för nyblivna förstagångsföräldrar i områden som klassas som utsatta eller med en förhöjd riskfaktor.

### **Alla skolelever ska ha tillgång till elevhälsa**

Det är viktigt att förebygga och upptäcka unga som utsätts för våld i hemmet, inte minst hedersrelaterat våld och förtryck, genom kontakt med elevhälsan. Alla skolor bör ha elevhälsoteam med alla funktioner och det ska vara tydligt för elever vart de ska vända sig för att få hjälp. Det är av särskild betydelse för elever som växer upp i utsatta områden. Samverkan mellan skolans elevhälsa och andra aktörer, såsom socialtjänst och BUP, ska stärkas. Kravet på att alla barn ska erbjudas hälsosamtal i skolan minst tre gånger under en elevs skoltid bör utökas till fler. Hälsosamtalet ska vara ett enskilt samtal som leds av en skolsköterska (med utbildning i motiverande samtal) eller kurator. Frågor ska ställas om utsatthet som rör våld och trakasserier förutom livsstil och hälsa.

### **Utveckla det våldspreventiva arbetet i skolan**

Det bör genomföras en nationell satsning för att skolpersonal, exempelvis kuratorer, skolsköterskor och dyligt, i förskolor, skolor, fritidsgårdar och socialtjänst ska kompetensutvecklas i att arbeta med pojkars och unga mäns kroppsintegritet, impuls kontroll samt värderingar gällande jämställdhet, hbtq-personer och religiösa minoriteter. En del i satsningen bör vara att utveckla och sprida evidensbaserade metoder för våldspreventivt arbete i skolan. Utvecklingen med destruktiva machoideal är inte unikt svensk eller unikt för utsatta områden. Däremot förvärras problematiken där, inte minst genom förekom-



sten av patriarkala värderingar och destruktiva förebilder bland kriminella gäng som erbjuder möjligheter till snabba inkomster och status.

### **Skärp straffen för livsstilskriminella**

Det behövs skärpta straff för alla slags brott som är kopplade till kriminella uppgörelser och kriminella nätverk. Förutom brottens allvar i sig är denna typ av brottslighet en mycket viktig faktor bakom de problem med bristande trygghet som finns i de mest utsatta stadsdelarna. Exempelvis är det orimligt att straffsattserna för narkotikabrott fortfarande är strängare än för innehav och smuggling av vapen och handgranater. Dessa brott som är av grov karaktär bör kunna leda till uppemot 10 års fängelse. Det är också viktigt att det finns en tydlig progressivitet i straffvärdesmätning vid återfall i brott.

### **Enklare att införa kameraövervakning**

Det generella tillståndskravet för kameror i området direkt utanför skolor och sjukvårdsinrättningar bör tas bort. I samband med att kommunernas brottsförebyggande ansvar lagstadgas bör kommuner och regioner ges samma generella befogenhet som polisen att sätta upp kameror på allmän plats utan tillstånd, om trygghetsproblem på platsen gör detta befogat.

### **Inför vistelseförbud för extremister och gängkriminella**

För att minska de kriminella gängens möjlighet att använda sitt våldskapital som maktfaktor i ett bostadsområde bör det införas en ny form av påföljd, vistelseförbud, innebärande att den som döms förbjuds att vistas i ett visst geografiskt område under en viss period efter avtjänat fängelsestraff. Vistelseförbud ska komma i fråga för personer som begått grova brott med koppling till kriminell gängverksamhet eller brott där heder är ett motiv eller våld i nära relationer samt våldsbejakande extremism i området i fråga. På så vis blir det svårare för gängkriminella, våldsbejakande extremister eller individer som begränsar ungas frihet i förhållande till hedersrelaterat förtryck att snabbt återta sin roll som lokala maktfaktorer.

### **Skydda poliser från aggressiva folksamlingar**

Ge poliser bättre möjlighet att agera när de utsätts för aggressiva folksamlingar som förhindrar deras arbete. Detta är särskilt viktigt för att de kriminellt belastade gängens maktposition i brottsutsatta stadsdelar ska kunna utmanas och brytas av polisen. Bestämningen om ohörsamhet mot ordningsmakten bör göras lättare att tillämpa på till exempel gäng som vägrar att följa polisens uppmaning om att skingra sig. Lagrummet i fråga har varit oförändrat sedan mycket lång tid och tillkom i en annan tid med andra sociala utmaningar. En modernisering bör ske för att möjliggöra effektivare lagföring även i situationer när till exempel hot eller våld mot tjänsteman eller upplopp inte föreligger.

### **Kriminalisera upprättandet av vägspärrar i brottsliga syften**

Upprättande av vägspärrar i kriminella syften bör vara kriminellt och omfattningen måste kartläggas. Upprörande incidenter har inträffat när kriminella gängmedlemmar har upprättat formliga vägspärrar där de kontrollerat identiteten på inpasserande och frågat efter deras ärende till stadsdelen. Svensk lagstiftning är illa rustad för att komma

åt denna form av kriminell maktutövning. Samtidigt är den ett angrepp inte bara på enskildas integritet utan också på några av våra mest centrala fri- och rättigheter, såsom rörelsefriheten.

## Liberal bostadspolitik

Sverige ska vara möjligheternas land – oavsett ort eller område. Över en halv miljon människor ska inte behöva leva i områden där rättsstaten tryckts tillbaka, skolresultaten sviker, jämställdheten är satt på undantag och framtidsmöjligheterna försvinner. Liberalerna vill ta tillbaka kontrollen över dessa områden. För att det ska vara möjligt krävs kraftfulla åtgärder på en rad områden.

Boendesegregationen har de senaste åren tillåtits att befästa och fördjupats. Det är en allvarlig utveckling. I de utsatta områdena blir boendesegregationens negativa effekter som tydligast. De 5,4 procent av befolkningen som bor i utsatta områden sticker ut på ett alarmerande sätt i många av de mått som används för att mäta levnadsförhållanden. Boendesegregationen måste bekämpas och de utsatta områdena måste lyftas.

Åtgärder måste också vidtas för att den otrygghet som de utsatta områdena alltför länge har utgjort en grogrund för ska brytas. Det handlar bland annat om förändringar av den fysiska miljön – stadsplaneringspolitiken behöver ta sitt ansvar för att bygga täta, funktionsblandade områden med en god blandning av boendeformer och bra tillgång till olika samhällsfunktioner när de planerar i utsatta områden. Lika viktiga är åtgärder för att stärka det sociala kapitalet hos de som bor i de utsatta områdena.

Trångboddhet är ett fenomen som är koncentrerat till utsatta områden och utrikes födda. På Järvafältet är mer än var tredje trångbodd och drygt 20 procent av utrikes födda utanför Europa är trångbodda (enligt trångboddhetsnorm 248) i landet som helhet. Det är en 18 procentenheter högre andel än hos inrikes födda. Räknat med den hårdare trångboddhetsnormen – norm 3 – är 11,4 procent av inrikes födda trångbodda och 37,9 procent av utrikes födda trångbodda. Dessutom har andelen ökat kraftigt under 2000-talet, och det finns en risk för ett större mörkertal då den svenska folkbokföringen inte alltid är tillförlitlig i utsatta områden. Den grupp för vilken trångboddheten ökat i snabbast takt är utrikes födda. Kraftiga liberala reformer krävs för att minska den extrema trångboddheten och utanförskapet i utsatta områden.

Det krävs också en social boendeform som bekämpar segregation och utsatthet, en nationell hemlöshetsstrategi och reformer för att fler – även i utsatta områden – ska kunna äga sitt eget boende.

För en utförlig beskrivning av våra förslag på bostadsområdet för förbättrad integration hänvisas till vår bostadspolitiska motion.

*Johan Pehrson (L)*

*Tina Acketoft (L)*

*Gulan Avcı (L)*

*Juno Blom (L)*

*Malin Danielsson (L)*

*Bengt Eliasson (L)*

*Joar Forssell (L)*

*Roger Haddad (L)*

*Nina Lundström (L)*

*Maria Nilsson (L)*

*Christer Nylander (L)*

*Mats Persson (L)*

*Barbro Westerholm (L)*

*Helena Gellerman (L)*

*Robert Hannah (L)*

*Fredrik Malm (L)*

*Lina Nordquist (L)*

*Jakob Olofsgård (L)*

*Arman Teimouri (L)*

*Allan Widman (L)*